

Nyttig om tvang og makt

PUBLISERT 5. september 2011

Jørn Kroken | **Bruk av tvang og makt** – Sosialtjenestelovens kap. 4a i praksis, Universitetsforlaget, 2011. 168 sider

I boken «Bruk av tvang og makt» tar Kroken for seg sosialtjenestelovens kapittel 4A, en bestemmelse som regulerer bruk av tvang og makt overfor enkelte mennesker med psykisk utviklingshemning. Boken er først og fremst aktuell for dem som yter tjenester til utviklingshemmede, men jeg vil også anbefale fagpersoner som arbeider med problemstillinger knyttet til bruk av tvang innenfor andre områder om å ta en titt på boken.

«Mange tjenesteytere opplever det å utarbeide vedtak som en uoverkommelig oppgave»

Boken gir en god gjennomgang av de vesentlige områdene i sosialtjenestelovens kapittel 4A. Tittelen på boken må ses i sammenheng med undertittelen, siden boken er avgrenset til å beskrive bruk av tvang og makt relatert til bestemmelsene i sosialtjenestelovens kapittel 4A.

Oversiktlig og lettlest

Boken er delt inn i fire deler med til sammen elleve kapitler, noe som gjør den oversiktlig, og den oppleves som lettlest. Sentrale temaer i boken er en historisk gjennomgang av veien frem til dagens lovbestemmelse, hvem som omfattes av lovreglene, hva som ligger i begrepene tvang og makt etter kapittel 4A, bruk av

atferdsanalytisk behandling med praktiske eksempler, og til slutt en gjennomgang av hvordan saksbehandle et vedtak etter bestemmelsene i kapittel 4A.

Som ansatt i spesialisthelsetjenesten i Oslo er jeg i daglig kontakt med tjenesteytere som trenger veiledning når det gjelder lov om sosiale tjenester kapittel 4A. Mange tjenesteytere opplever det å utarbeide vedtak som en uoverkommelig oppgave. Jeg oppfatter at boken formidler hvordan dette kan gjøres, på en relativt enkel måte. Det er veldig bra at det er satt av et helt kapittel til å gjennomgå begrepene tvang og makt, da dette er selve kjernen i når og hvordan lovverket kommer til anvendelse.

Andre løsninger

Det blir gitt eksempler på hvordan prosedyrer kan beskrives. Disse eksemplene kan være oppklarende for mange. I delen med atferdsanalytisk behandling er det redegjort for noen metoder som kan benyttes som andre løsninger enn tvang, og her kunne det med fordel vært gitt en kort redegjørelse for flere metoder. For å forebygge behovet for å benytte tiltak med tvang og makt er min erfaring at det ofte må fokuseres på å få på plass grunnlagsarbeid som nødvendig opplæring og struktureringsverktøy som fagadministrasjon, tilpasset aktivitetsnivå og kommunikasjonssystemer.

I boken gir Kroken noen eksempler på hvordan et skadeavvergende tiltak med bruk av tvang kan se ut. Min vurdering er at loven stiller krav om at det skal settes opp en detaljert prosedyre for når, av hvem og hvordan tvangsbruken skal gjennomføres. Dette fremkommer ikke i de eksemplene Kroken har valgt. Av erfaring er det akkurat i forhold til gjennomføring av tvangsbruk mange trenger bistand, og boken kunne med fordel utdypet dette bedre.

Drøfter styrker og svakheter

De fagpersonene som har i oppgave å bistå i prosessen med å utforme et vedtak etter kapittel 4A i lov om sosiale tjenester, vil ha stor nytte av å lese boken til Kroken. Dette er en bok som gir et godt innblikk i de sentrale sidene i loven, den drøfter styrker og svakheter i bestemmelsen, og ikke minst blir det gitt eksempler på hvordan lovens krav om redegjørelser kan beskrives.

Psykologer og andre fagpersoner som er involvert i å fatte vedtak om bruk av tvang uavhengig av om det gjelder kapittel 4A, vil ha stort utbytte av å sette seg inn i hvordan forebyggende tiltak kan redusere behovet for bruk av tvang og makt.

Grethe Kvan Welle, veileder, Oslo universitetssykehus, avdeling for nevrohabilitering

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 48, nummer 9, 2011, side